

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

RAPPORT UV ÖST 2005:37

ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING OCH UTREDNING ETAPP 2

Nybble Golfklubb

Arkeologisk förundersökning och utredning etapp 2 inför utbyggnad av Nybble golfbana, Haddorp, Vikingstad socken, Linköpings kommun.

Dnr: 421-1739-2005

Ylva Granath

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

uvost@raa.se

www.raa.se

Text och grafik Ylva Granath

Utskrift RAÄ UV Öst Linköping 2005

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3

© 2005 Riksantikvarieämbetet

Rapport UV Öst 2005:37

ISSN 1404-0875

Innehåll

Bakgrund 5

Topografi och fornlämningsmiljö 6

Syfte och metod 6

Genomförande och resultat 8

Åtgärdsförslag 8

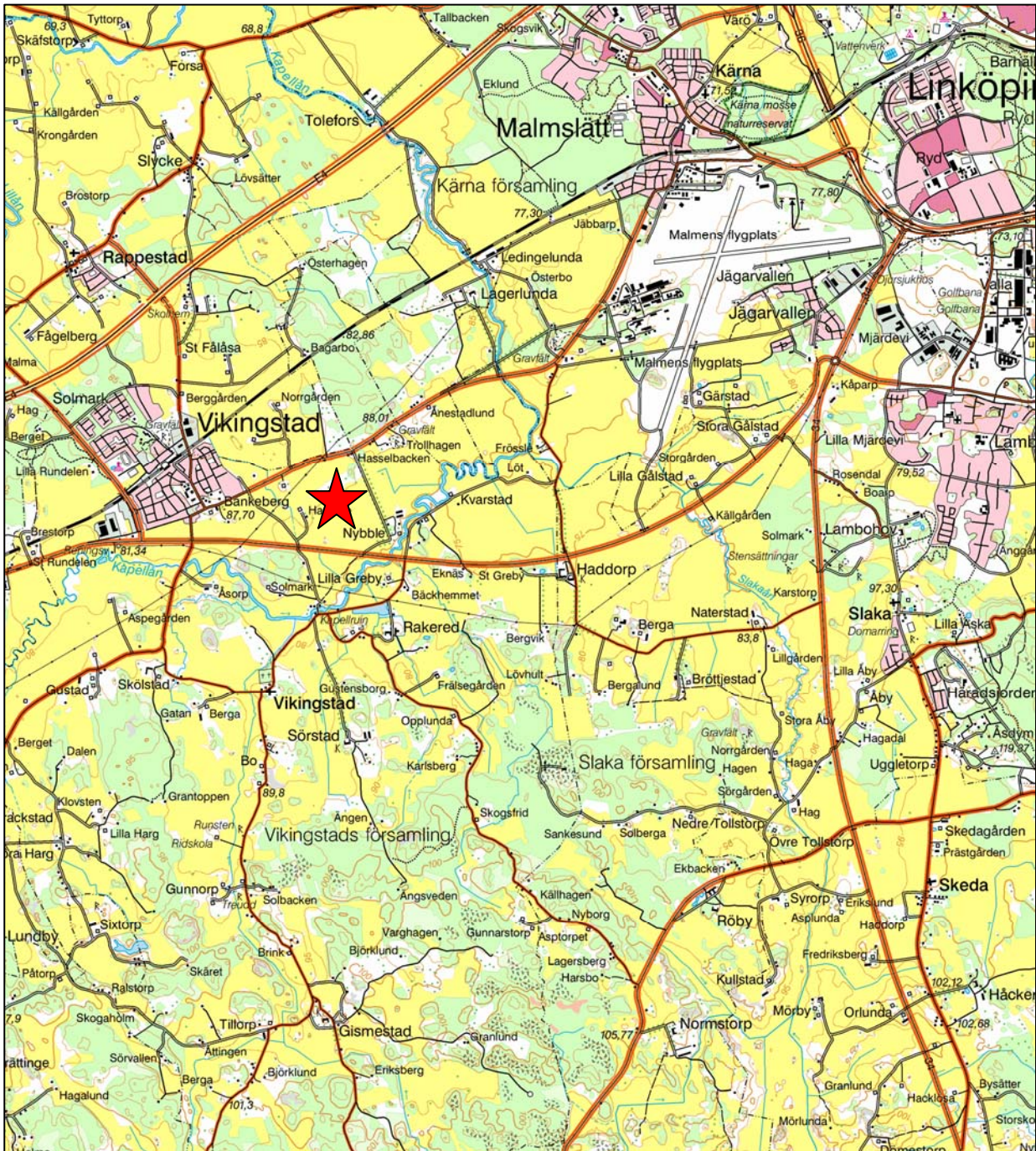
Referenser 10

Administrativa uppgifter 10

Bilagor 11

Bilaga 1. Schaktbeskrivningar 11

Bilaga 2. Anläggningsbeskrivningar 12

Figur 1. Utdrag ur digitala Gröna kartan med undersökningsområdet markerat med stjärna.

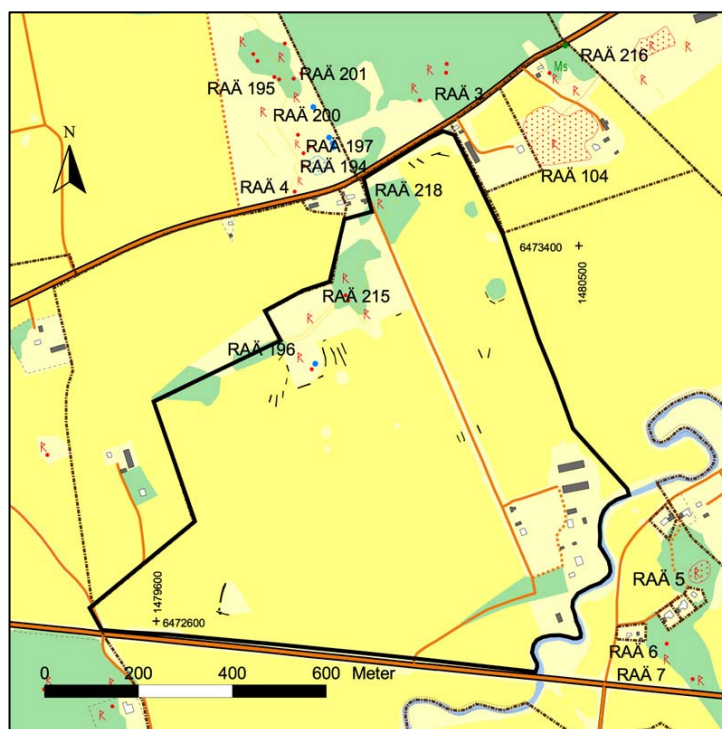
Nybble Golfklubb

Riksantikvarieämbetet UV Öst har utfört en arkeologisk förundersökning och utredning etapp 2 vid Nybble Golfklubb, Haddorp, Vikingstad socken, Linköpings kommun, Östergötland. Anledningen var en planerad utbyggnad av golfbanan. Vid förundersökningen avgränsades fornlämningsområdet söder om fornlämningarna RAÄ 196, 215, 218, då rester av en sönderplöjd boplats hittades i åkern. Vid utredningen etapp 2 hittades lämningar från en förhistorisk boplats i ett av områdena. Arbetet utfördes i juni 2005 av Göran Gruber och Ylva Granath, som även har sammanställt rapporten. Länsstyrelsen i Östergötland fattar vidare beslut i ärendet.

Bakgrund

Lennart Secher planerar att anlägga en golfbana på delar av sin mark, främst åkermark. Med anledning av detta har Riksantikvarieämbetet UV Öst utfört en arkeologisk utredning etapp 2 och en arkeologisk förundersökning. Under år 2003 utfördes en arkeologisk utredning, etapp 1, inom det planerade området (Helander 2003). Vid denna konstaterades att en förundersökning skulle krävas i de norra delarna av den planerade golfbanan i anslutning till registrerade fornlämningar. Dessutom föreslogs arkeologisk utredning etapp 2 på flera platser i åkermarken.

Efter inrådan av biträdande länsantikvarie har de nordligaste utslagsplatserna och banorna förskjutits något söderut för att i möjligaste mån undvika ingrepp i registrerade fornlämningar.

Figur 2. Utdrag ur den digitala fastighetskartan med undersökningsområdet och de omkringliggande fornlämningarna markerade: 3-stensättningar, 4-runsten, skärvstenshö, 5-gravfält, 6-stensättning, 7-domarring, 104-gravfält, 194-bebyggelselämning, 195-stensträngar, 196-skärvstenshö, 197-stensättningsliknade lämning, 200-stensättningar, 201-stensättning, 215-stensättning, skärvstenshö, stensträngar, 216-stensättning, stensträng, 218-stensträngar.

Topografi och fornlämningsmiljö

Det ca 1 km² stora området är beläget strax öster om Vikingstads samhälle och sträcker sig mellan gamla Riksettan i norr till landsvägen mellan Linköping och Vikingstad i söder. I sydöst avgränsas området av Kapellån som ringlar fram (fig. 1). Idag är området i huvudsak åkermark men i de norra delarna vidtar impediment med registrerade fornlämningar.

Impedimentet skärs av en allé och på västra sidan finns en skärvestenshög (RAÄ 196) och ytterligare en skärvestenshög, en kvadratisk stensättning samt parallella stensträngar (RAÄ 215) vilka bildat fågator som sammanstrålat i ett gårdstun. På östra sidan av allén finns ytterligare stensträngar som hör samman med de kända på västra sidan. De har dock registrerats som RAÄ 218. De kända fornlämningarna visar på en plats med kontinuitet från yngre bronsålder fram till slutet av äldre järnålder (fig. 2). Det är också välkänt att det i anslutning till synliga fornlämningar vanligen döljer sig fler lämningar under mark.

De beskrivna lämningarna utgör en del av ett omfattande fornlämningskomplex med fortsättning norrut på andra sidan gamla Riksettan. Huvudsakligen utgörs detta av gravar, gravfält och stensträngar med en generell datering till järnåldern. I närområdet finns även skärvestenshögar som kan ha sitt ursprung i bronsåldern.

Inom åkerdelen av exploateringsområdet finns ett flertal svaga förhöjningar och mindre impediment som topografiskt sett utgör lämpliga lägen för förhistoriska bosättningar eller aktivitetsytor. Närheten till vattenleden Kapellån indikerar även att aktiviteter kan ha funnits i området från stenålder och framåt. Höjden över havet varierar mellan 75 och 80 meter inom åkerområdet vilket motsvarar nivåerna för Ancyclusgränsen i Linköpingsområdet. Nivåerna indikerar att det möjligen finns spår efter mesolitiska boplatser som varit belägna invid den dåtida strandlinjen.

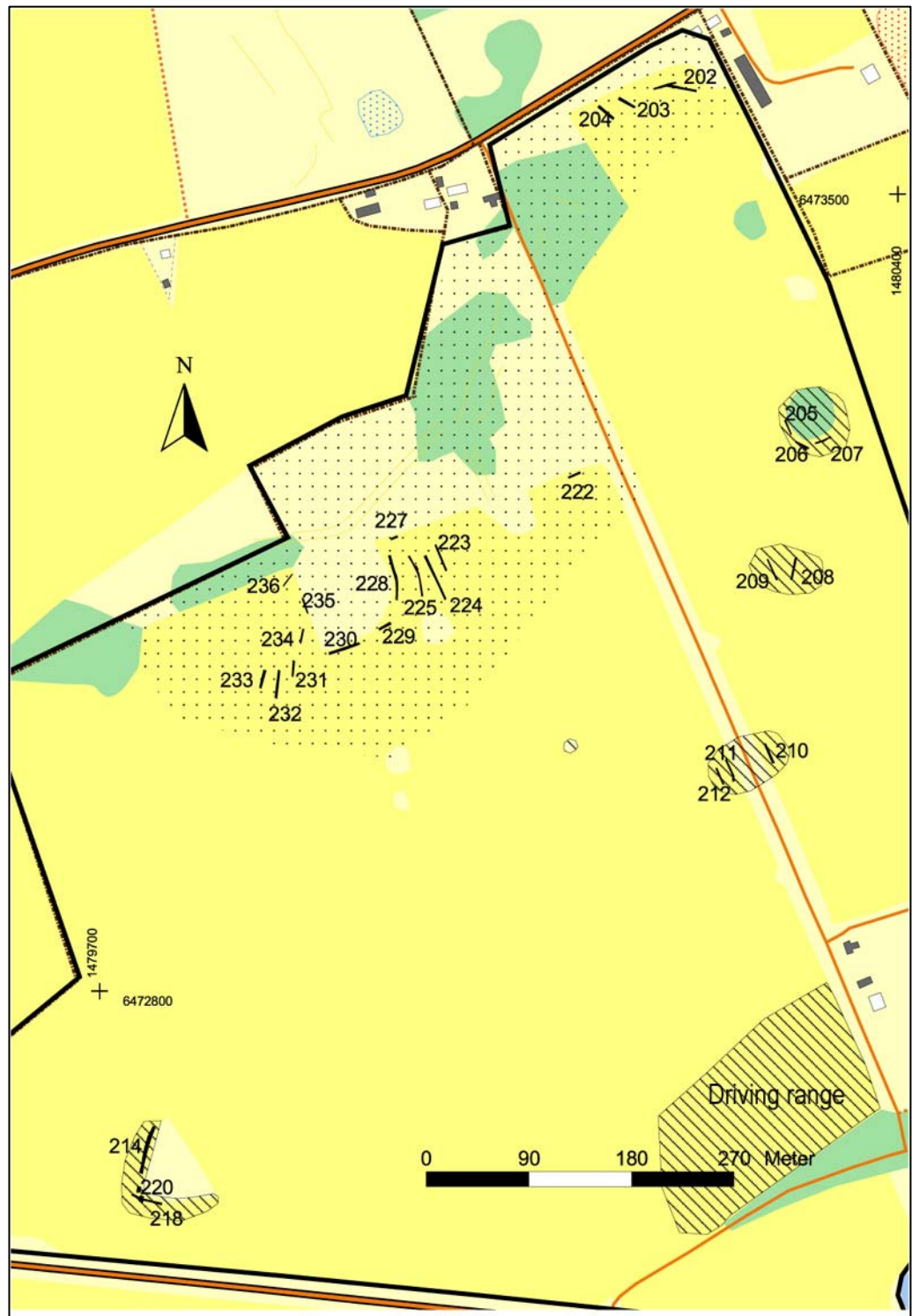
Syfte och metod

Målsättningen med både förundersökningen och den arkeologiska utredningen, etapp 2, var att undvika ingrepp i fornlämningsmiljön, genom att leta efter ytor som inte innehöll fornlämningar. Undersökningsresultaten skulle utgöra underlag för vidare diskussioner om eventuella kommande flyttningar av banorna. Syftet skiljde sig dock mellan de två typerna av undersökningar.

Vid förundersökningen var syftet att klargöra art och intensitet av lämningar, samt att begränsa fornlämningens utbredning och om möjligt datera lämningarna inför en eventuell slutundersökning.

Vid utredningen, etapp 2, var syftet att konstatera om det finns fast fornlämning inom de utpekade områdena.

Vid undersökningarna användes en grävmaskin för att skiktvis avlägsna matjorden till anläggningsnivå, därefter användes handredskap. Schakt och anläggningar mättes in digitalt i Riksantikvarieämbetets dokumentationssystem Intrasis.

Figur 3. Schaktplan. Prickat område utgör förundersökningsområde, skrafferade områden utgör utredningsområden.

Genomförande och resultat

Sammanlagt togs 28 schakt upp över hela området, med en sammanlagd längd av 584 löpmeter. Schakt 202, 203, 204, 223, 224, 225, 227, 228, 229, 230, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236 grävdes inom förundersökningsområdet, schakt 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 214, 218, 220 inom utredningsområdena (fig. 3). För utförligare schaktbeskrivningar, se bilaga 1.

Schakten i förundersökningsområdet drogs i anslutning till det höjdläge där fornlämningarna RAÄ 215, 218 och 196 är belägna. Syftet var att avgränsa fornlämningsområdet söderut i åkermarken. I ett av schakten, schakt 225 påträffades ett osäkert stolphål (A 226). I schakt 228 fanns under ploglagret ett lager av lera med stort inslag av kol och bränd lera. I de flesta schakten fanns en del skärvsten i matjordslagret. Anläggningen och skärvstenen tolkas som resterna efter en sönderplöjd boplats, som har hört ihop med det idag synliga fornlämningskomplexet. Även i schakt 229 och 230 påträffades en hel del kol, men detta härrör troligtvis från rotbränder från de närbelägna träden i hagen. För utförligare anläggningsbeskrivningar, se bilaga 2.

Schakten i de olika utredningsområdena drogs på förhöjningar i åkermarken. I schakt 212 hittades en nedgrävning med oklar tolkning (A 213). I schakt 218 och 220 påträffades två härdar och två diffusa områden med sot och kol (A 216, A 217, A 219, A 221). Anläggningarna är en fast fornlämning och utgör delar av en förhistorisk boplats. För utförligare anläggningsbeskrivningar, se bilaga 2.

Platsen där dagens driving range är belägen är ett av områdena som i utredningen etapp 1 utpekades som ett topografiskt lämpligt läge för fortsatt utredning. Enligt muntligt uppgift från Lennart Secher till Göran Gruber vid undersökningstillfället är detta område redan dränerat och inga ytterligare markningrepp är planerade inför det fortsatta golfbanebyggandet. Inga sökschakt drogs därför i detta område och Länsstyrelsen informerades.

Åtgärdsförslag

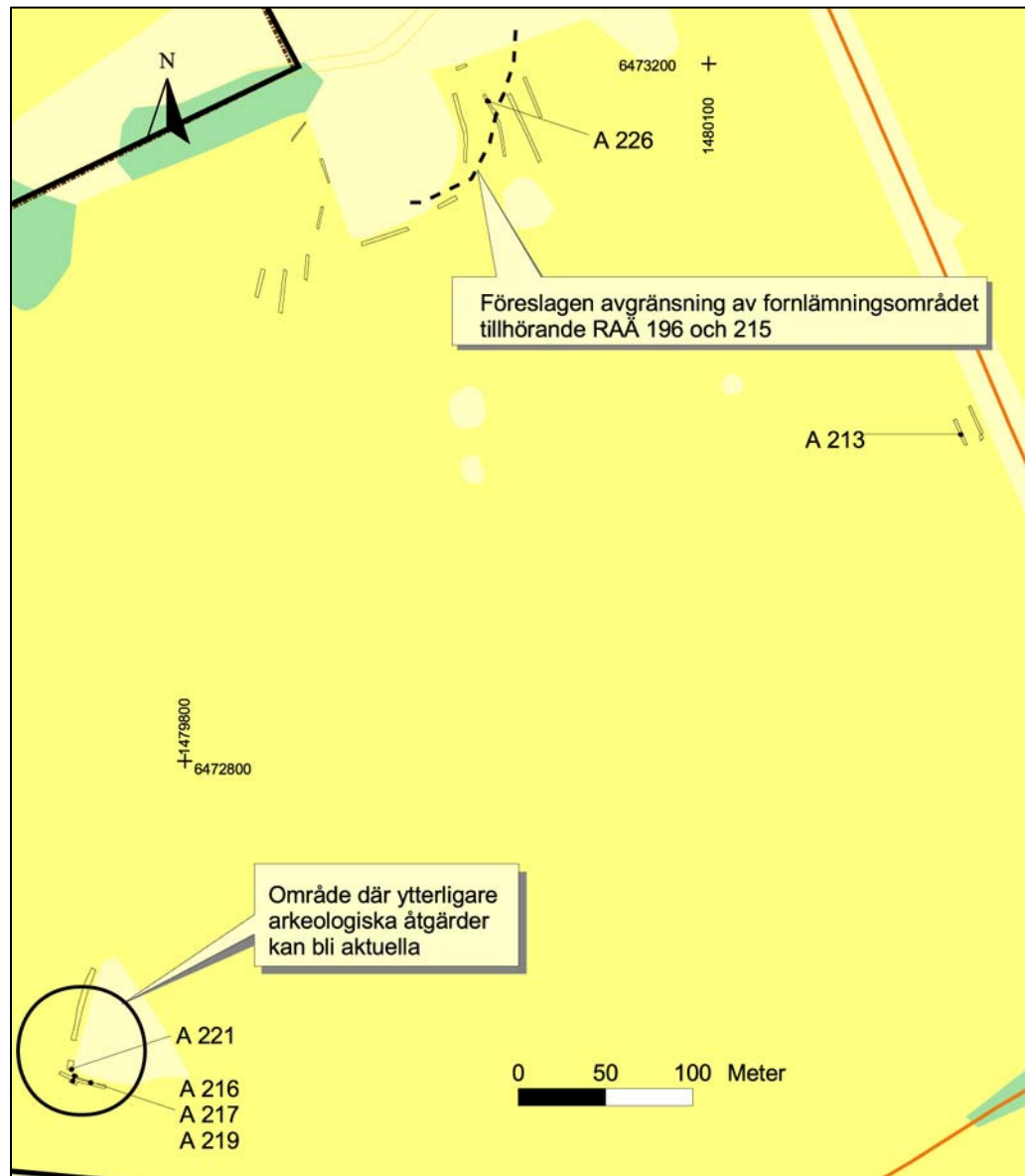
Genom förundersökningen kan fornlämningsområdet tillhörande RAÄ 198, 215 och 218 anses vara avgränsat söderut i åkermarken, se fig 4. De lämningar som hittades vid undersökningen, stolphål, skärvsten, bränd lera och kol var otydliga, men tillsammans visar de att det här har pågått någon slags förhistorisk aktivitet, kanske en boplats kopplad till skärvstenshögen och stensträngarna eller aktiviteter i anslutning till gravarna. RAÄ UV Öst anser efter avslutad förundersökning att detta område inte innehåller ytterligare lämningar av sådant slag och kvalitet att vidare arkeologiska åtgärder är motiverade.

Området med de påträffade härdarna i sydväst är en fast fornlämning och utgör delar av en förhistorisk boplats (se fig. 4). Om närområdet kring detta ska utsättas för markningrepp i samband med utbyggnaden av golfbanan, kan Länsstyrelsen komma att besluta att en arkeologisk förundersökning krävs för att avgränsa fornlämningens utbredning och karaktär.

Om inga ytterligare markningrepp sker i området kring driving rangen behövs inga ytterligare arkeologiska åtgärder.

Övriga områden innehåller inga fornlämningar varför RAÄ UV Öst inte föreslår några ytterligare arkeologiska åtgärder.

Figur 4. Inmätta anläggningar, område med boplatsslämningar där ytterligare arkeologiska åtgärder kan bli aktuella och föreslagen avgränsning av fornlämningsområdet tillhörande RAÄ 196 och 215.

Referenser

Helander, A., 2003. Arkeologisk utredning etapp 1. Planerad golfbana i Slaka-Haddorp. Slaka-Haddorp 1:2, 1:5, Vikingstads socken, Linköpings kommun, Östergötland. *Rapport UV Öst 2003:24*.

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 421-1739-2005

Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 431-6277-05, 2005-05-26

Projektnummer: 1520667

Undersökningstid: 13–15 juni 2005 1999

Projektgrupp: Ylva Granath, Göran Gruber

Exploateringsyta: 1 km²

Undersökt yta: 584 löpmetrar

Läge: Ekonomiska kartan, 8F 4f Vikingstad (085 45), 8F 4g Greby (085 46)

Koordinatsystem: RT 90 2,5 gon V

Koordinater för undersökningsytans mittpunkt: x-6472880 y-1480150

Fynd: inga fynd

Bilagor

Bilaga 1. Schaktbeskrivningar

Schakt 202, 203, 204

Grävdes i nordöstra delen av åkern, för att avgränsa fornlämningsområdet tillhörande RAÄ 218. I matjorden fanns något inslag av kol, bränd lera och skärvsten. Inga fynd eller anläggningar hittades.

Schakt 205, 206, 207

Grävdes på svagt sluttande mark intill en åkerholme. Detta område hade vid utredning etapp 1 bedömts vara ett topografiskt lämpligt boplatsläge. Inga fynd eller anläggningar hittades.

Schakt 208, 209

Grävdes på en svag förhöjning i åkermarken. Detta område hade vid utredning etapp 1 bedömts vara ett topografiskt lämpligt boplatsläge. Inga fynd eller anläggningar hittades.

Schakt 210, 211, 212

Grävdes på en svag förhöjning i åkermarken som genomkorsas av allén. Detta område hade vid utredning etapp 1 bedömts vara ett topografiskt lämpligt boplatsläge. En anläggning påträffades i schakt 212, A 213.

Schakt 214, 218, 220

Grävdes på svagt sluttande mark intill en åkerholme. Detta område hade vid utredning etapp 1 bedömts vara ett topografiskt lämpligt boplatsläge. I schakt 218 påträffades A 216, A 217, A 219. I schakt 220 påträffades anläggning A 221.

Schakt 222, 223, 224, 225, 227, 228, 229, 230, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236

Grävdes i nordvästra delen av åkern, för att avgränsa fornlämningsområdet tillhörande RAÄ 215. I schakten fanns något inslag av skärvsten. I schakt 225 påträffades A 226. I schakt 228 fanns under ploglagret ett lager av lera med stort inslag av kol och bränd lera. Detta tolkas som resterna efter en sönderplöjd boplat. Även i schakt 229 och 230 påträffades en hel del kol, men detta härrör troligtvis från rotbränder från de närbelägna träden i hagen.

Bilaga 2. Anläggningsbeskrivningar

A 213

Nedgrävning, rund, ca 0,65 m i diameter, 0,15 m djup. Fyllning av kompakt, humusinblandad lera, med stänk av kol och bränd lera.

A 216

Härd, oval, 1,20 x 0,80 m. Mycket sotig, med kol, skörbrända stenar och bränd lera.

A 217

Härd, oval, 1,50 x 1,20 m. Sot, kol och skörbrända stenar. Inte lika tydlig som A 216.

A 219

Fläck med sot och kol, ca 0,50 m i diameter. Ingen tydlig avgränsning.

A 221

Fläck/ område med sot, lera och lite bränd lera. Oregelbunden form, ca 1,60 x 0,80 m.

A 226

Nedgrävning, rund, ca 0,25 m i diameter, 0,08 m djup. Fyllning av humös lera och några skörbrända stenar. Möjligt stolphål.